

ARCHITEKTÚRA VÝROBNÝCH AKTIVÍT VO VIDIECKOM PRIESTORE

Zariadenia finalizácie poľnohospodárskej výroby

Ing.arch. Ľubica Ilkovičová, CSc. - Ing.arch. Ján Ilkovič, CSc.

Vidiecky priestor sústreduje bohatstvo a kultúrne hodnoty našej krajiny. Našou úlohou je hľadať zodpovedajúcu štruktúru riešenia a adekvátnu umeleckú tvár vnútornnej a vonkajšej harmónie formotvorných prvkov vidieka. Jeho priorita vyplýva z nasledujúcich charakteristík:

- disponuje 4/5 rozlohou štátneho územia a 40 % počtu obyvateľov,
- zabezpečuje biologickú existenciu prírody a jej využitie /poľnohospodárska výroba/,
- zabezpečuje výživu obyvateľstva,
- je ekonomickým a kultúrnym fondom rozvoja spoločnosti.

Väzby poľnohospodárskej výroby a vidieckych sídiel, spojitosť ich vývojových línii sa premietajú do organizácie vidieckeho priestoru. Interakčný proces prebieha v riešení ekonomických a sociálnych otázok, čo znamená vzájomné ovplyvnenie hospodárskeho vývinu a sociálnej politiky - formovanie pracovných príležitostí a podmienok bývania.

Spomínaný proces kontinuálne transformoval vidiek s charakteristickými priestorovými prejavmi zodpovedajúcimi mierke na veľkoplošné celky strácajúce identitu dedinského prostredia. Nepriaznivé sú dôsledky tohto javu vo vidieckom priestore predstavujúce zhoršenie ekológie výroby a životného prostredia.

Dnešná spoločensko-ekonomická situácia ovplyvňuje názory na priemysel a poľnohospodárstvo na vidieku, formulujú a rozpracúvajú sa teórie revitalizácie a revalorizácie územia vidieckych sídiel. V spojitosťi s oživením vidieka je potrebné hľadať možnosti na rozvoj výrobných aktivít a vytvoriť tak dynamický systém vo väzbe poľnohospodárskej výroby a potravinárskeho priemyslu, ako východiska "styčného bodu" dvoch primárnych odvetví priemyslu a poľnohospodárstva. Základom teoretických úvah je chápanie v širších súvislostiach ekonomickej základne, odráža-

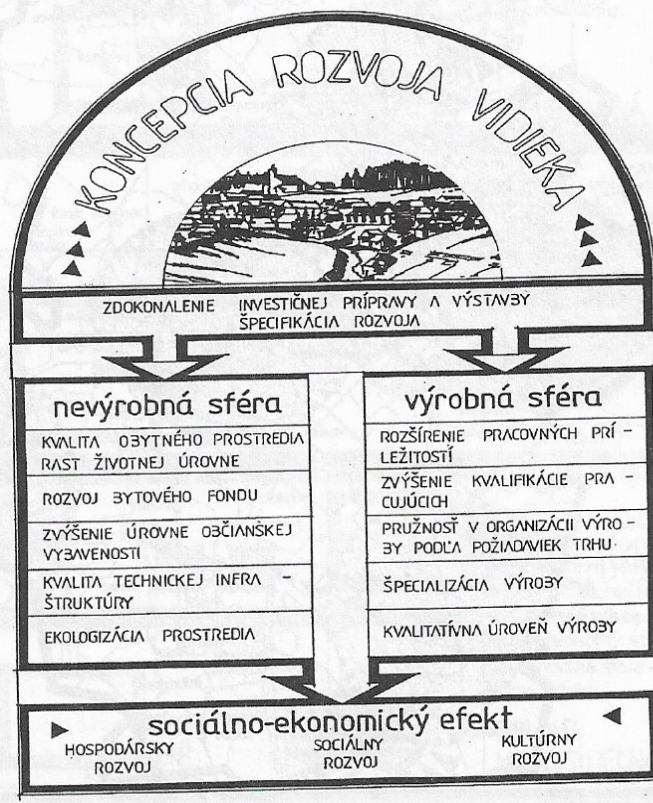
júcej sociálnu a kultúrnu nadstavbu spoločnosti. Názory v oblasti nadstavby sa orientujú na využitie sociálneho, kultúrneho potenciálu vidieka, kde sú značné rezervy v jeho rozvoji.

V súčasnom období sa vo vyspelých demokratických krajinách kladie stále väčší dôraz na komplexnú a kvalitatívnu úroveň vidieka, ktorá je determinovaná štandardom bývania, pracovného prostredia, prostredia pre relaxáciu, ako predpokladu žiadaných pracovných výkonov.

Je nevyhnutné hľadať formu prostredia protikladného k mestskému štýlu života, ktorá je charakterizovaná symbiózou s krajinou a návratom k romantike čistej prírody.

Snahou je zabezpečiť kontinuitu ľudovej kultúry, ľudovej architektúry, ktoré sa stanú inšpiračným zdrojom tvorby vo vidieckom priestore s cieľom nielen zachovania tradície ale aj revitalizácie vidieckych sídiel. Revita-

Východiská navrhovania spracovateľských zariadení - vidiecke sída

lizácia môže byť charakterizovaná komplexným oživením prostredia, dôslednejším využitím rezerv a rovnomernou exploataciou územia korigovanou ekologickými princípmi tvorby.

Hľadanie nových foriem výrobných aktivít obohatí štruktúru dediny v polohe priestorového riešenia. Má značný vplyv na sociálnu úroveň dediny, pretože vytvára nové pracovné príležitosti, čím nastane migrácia do vidieckych sídiel - proces opačný ako v minulom období.

Vytvorenie pružného prístupu k riešeniu poľnohospodárskej prvovýroby a následnému spracovateľskému priemyslu, ktorý reprezentuje moderné formy výroby v podobe malokapacitných zariadení finalizácie, modifikuje aj pohyb v architektonickej tvorbe.

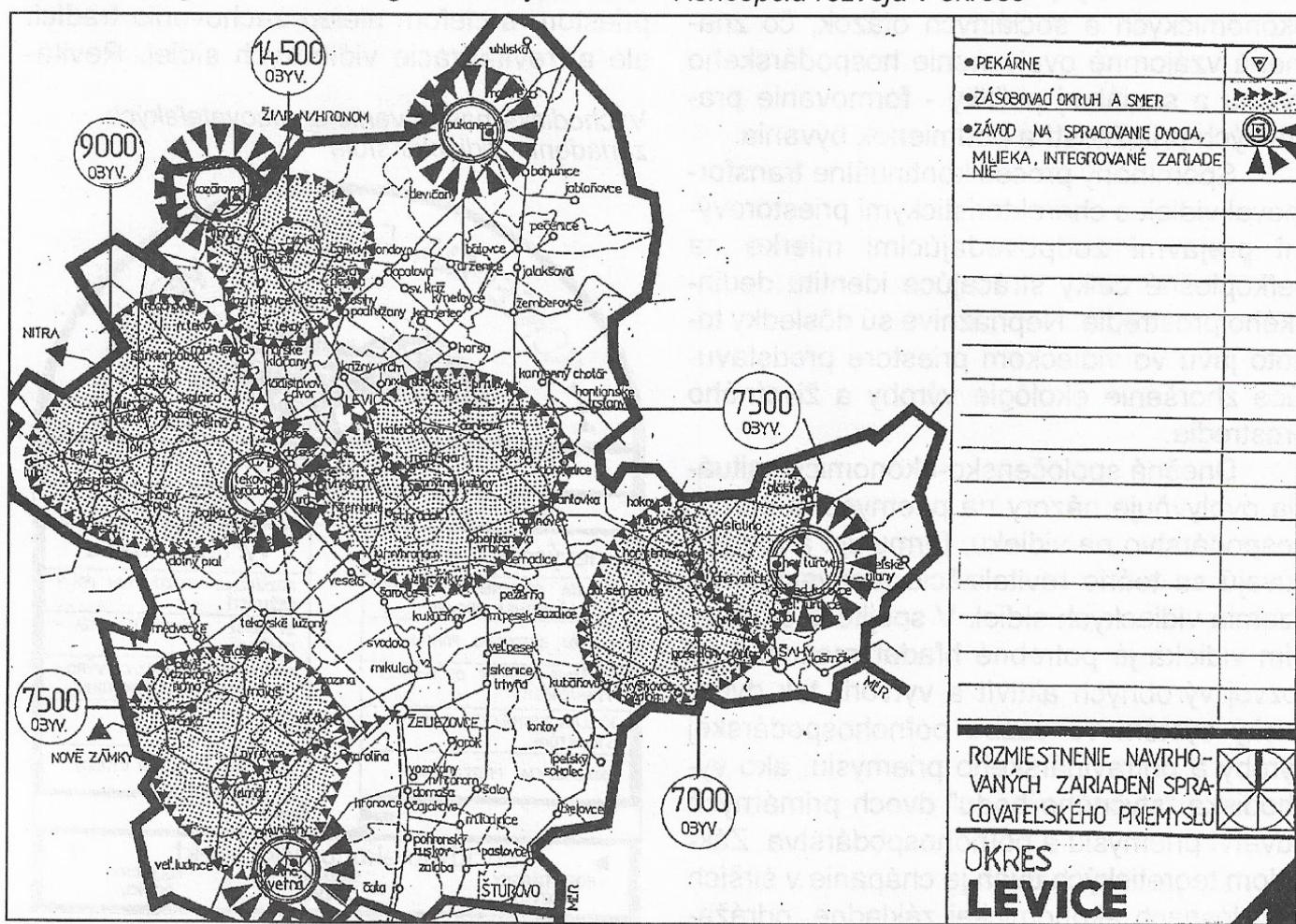
Prechod od veľkých celkov a výrobných kapacít prináša variabilitu v tvorbe ideových modelov zariadení. Šírka sortimentu výrobkov spracovateľského priemyslu ponúka možnosti budovať mini-výrobne jedného druhu spracovávanej suroviny. Ďalšími variantami sú komplexy výrobnej a obchodnej funkcie viacerých výrobných technológií, ktoré definujeme ako integráciu. Myšlienka

integrácie neodzrkadľuje centralizáciu, ale je chápana ako spájanie drobných priemyselných výrob potravinárskeho charakteru vo výrobných zónach dedín. Jej prínosom je lepšia využiteľnosť priestorov, sústredenie aktivít na jednu lokalitu v rámci sídla. Lokalizovanie zariadení je determinované spádovými okruhmi okolo 15 km, v závislosti od konkrétnych územno-priestorových a funkčných vzťahov.

Druhovosť surovín umožňuje vytvárať rôzne typologické druhy prevádzok, ku ktorým patrí spracovanie mlieka, ovocia, zeleniny a mäsa, prevádzka pekárni a iné špeciálne potravinárske výroby. Nepotravinárske, hlavne remeselné výroby, ktoré nepatria do tejto problematiky podľa výrobného charakteru, ale nadvážajú formou na spomínanú problematiku, dotvoria komplex integrovaných zariadení.

Kombinovanie rôznych druhov výrob umožňuje uplatniť kontinuálnu prevádzkovú schému (napr. spracovanie mlieka - pekáreň, spracovanie ovocia - pekáreň a iné). Nenáročné technológie finalizácie poľnohospodárskych produktov vytvárajú možnosti pre čisté dispozično-priestorové riešenie zaria-

Koncepcia rozvoja v okrese

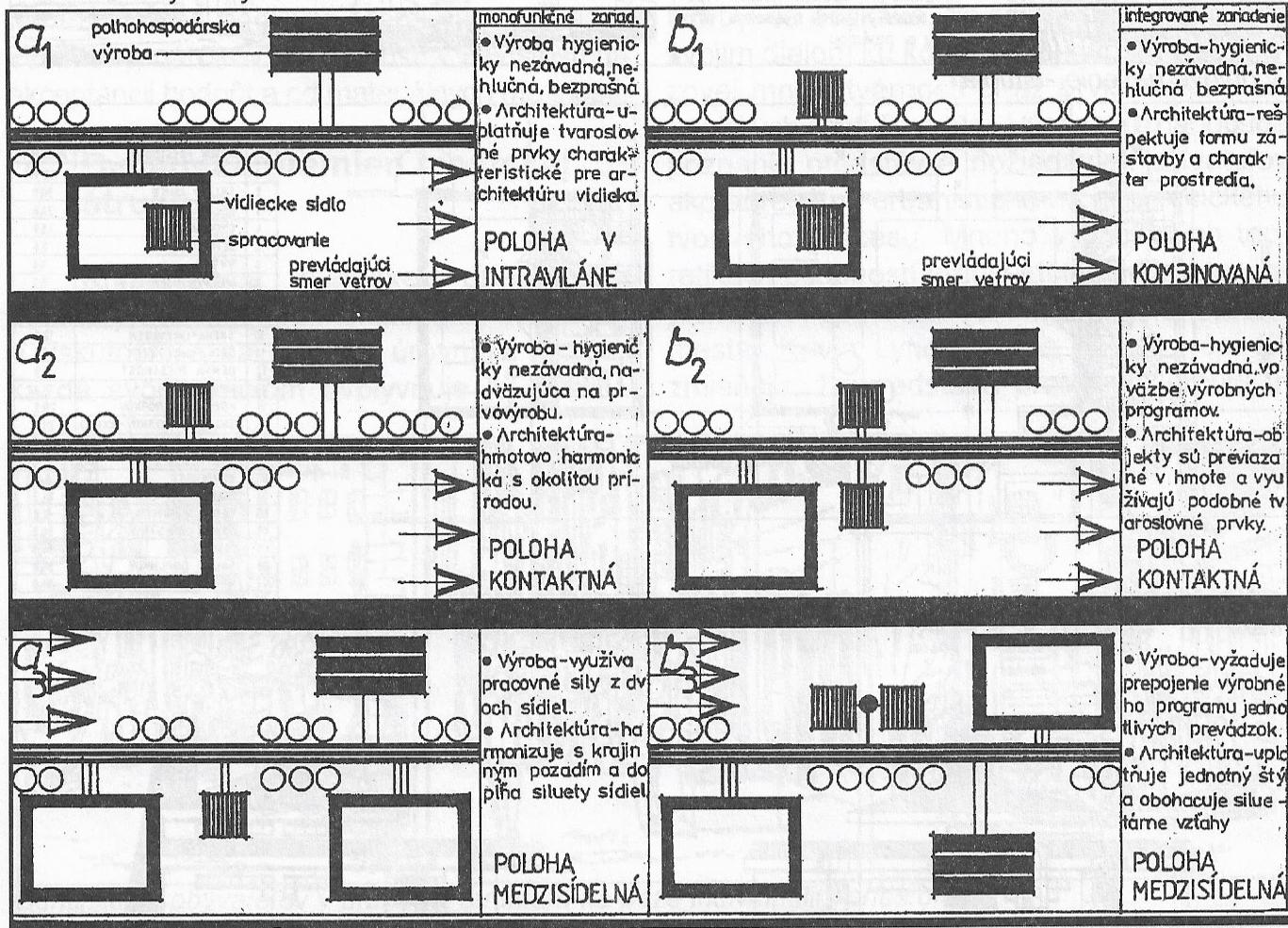

dení, zároveň nenárokuju na veľké investičné prostriedky. Hľadajú sa čo najekonomickejšie možnosti pre ich budovanie, čo v tomto prípade znamená oživenie starších výrobní formou rekonštrukcie objektov. Druhou možnosťou je reanimácia a adaptácia objektov na výrobnú náplň. Týmto sa zachová nič kontinuity funkčno-priestorových vzťahov v oblastiach. Architektonické riešenie vychádza z dvoch premí - technologický postup, charakter prostredia, do ktorého je projekt navrhovaný. Architektúra výrobných aktivít na dedine má špecifické znaky, ktorým sa v tvorbe doteraz nevenovala adekvátna pozornosť. Pri projektoch sa musia zohľadniť tradície, ktoré sledujú zachovanie výrobného spôsobu a architektonického tvaroslovia v nadväznosti na história sídla a regionálne súvislosti. Dôslednou analýzou vzťahov jednotlivých prvkov sídla sú určené hlavné princípy a prostriedky architektonickej kompozície.

Mierka

Priemyselný charakter poľnohospodárskej výroby, mestský charakter bytovej a rodinnej zástavby na vidieku spôsobili ne-

Lokalizácia výrobných zariadení

proporčnosť vzťahu typickej zástavby a novodobej architektúry. Zodpovedajúca mierka novonavrhovaných objektov spracovateľského charakteru sa aplikuje aj na typickú drobnú štruktúru zástavby.

Gradácia

Spomínané objekty spracovateľského priemyslu by mali tvoriť aj štrukturálny kompozičný medzičlánok zástavby na vidieku. Vo vzťahu k poľnohospodárskej pravovýrobe vytvoriť kompozičný uzol a uplatniť gradáciu vo väzbách obytnnej zástavby, finalizácie a pravovýroby.

Symbioza

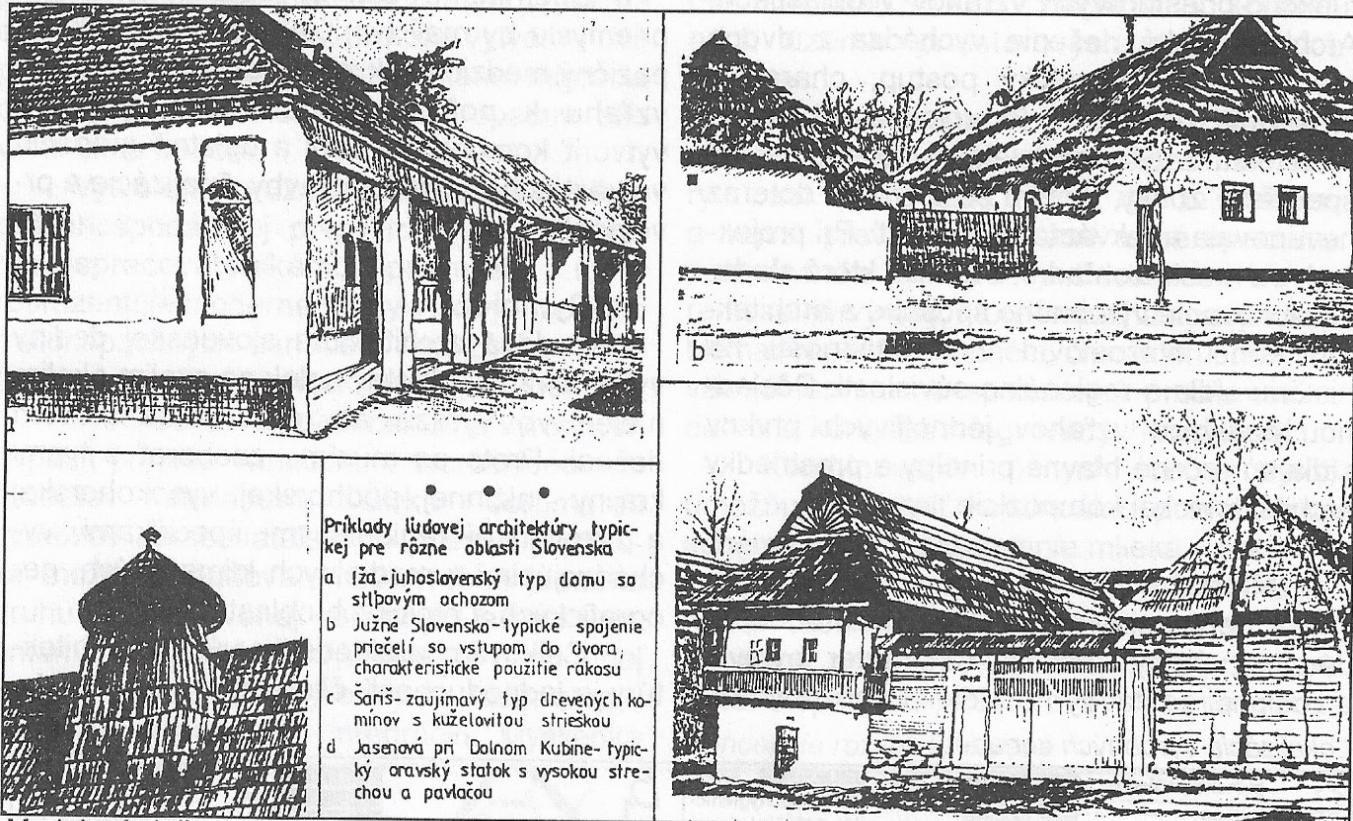
Ludová architektúra slovenskej dediny vytvára vždy jednotný celok so svojim okolím nielen vo výraze ale aj v materiálovom riešení. Preto sa musíme zaoberať s typmi krajiny - nížinnej, podhorskej, vysokohorskej a zároveň aj regionálnymi špecifikami, vychádzajúcimi z rozdielnych klimatických, geografických a etnických oblastí.

Celková charakteristika výrazu architektúry je jednoduchosť, čitateľnosť kompozície,

funkčná opodstatnenosť, vzájomná proporčnosť prvkov a ich harmonické pôsobenie s prírodnými a umelými architektonickými prvkami. Tvorba na tomto poli nebude typická veľkolepými dielami (čo do objemov), ale citlivými zásahmi do krajiny, autochónou ar-

chitektúrou s adekvátnymi architektonicko-urbanistickými formami, umocňujúcimi špecifickú vidieckeho priestoru.

Architektonické východiská - ľudová architektúra

Modelové riešenie - štúdia

